

Oponentský posudek bakalářské práce

Josef Kubát

Raně novověký dům na Václavském náměstí v Praze. Městská renesanční domácnost ve světle písemných a hmotných pramenů

Univerzita Karlova, Filozofická fakulta

Ústav etnologie a středoevropských a balkánských studií

Praha 2024

66 stran textu (včetně obrázků)

Tématem bakalářské práce Josefa Kubáta je představení a porovnání dostupných písemných a archeologických pramenů, jež mohou přispět k poznání sociální organizace měšťanské domácnosti na přelomu středověku a novověku v jednom z domů (čp. 837/II) na Koňském trhu, dnešním Václavském náměstí v Praze. Řešitelem studovaný objekt se nachází na jednom ze tří ústředních tržišť Nového Města pražského, založeného Karlem IV. v roce 1348. Historie domu je spjatá s humanistickým vzdělavcem a lékařem Matyášem Borbonií z Borbenheimu, zemským doktorem za vlády císařů Rudolfa II. a Matyáše. V roce 1994 byl v areálu objektu proveden záchranný archeologický výzkum pod vedením PhDr. Václava Humla, CSc. z Muzea hlavního města Prahy.

J. Kubát se soustředil ve své práci na rekonstrukci každodennosti středověké a raně novověké domácnosti s důrazem na hmotnou kulturu raného novověku a české renesance v rámci komplexního kulturně antropologického poznání měšťanského života v českých zemích té doby.

V úvodu své bakalářské práce formuluje autor svůj badatelský záměr. Na příkladu studia získaného archeologického materiálu a jeho prostřednictvím chce ukázat možný studijní potenciál archeologických pramenů ze standardního záchranného archeologického výzkumu pro další vědní obory, zejména etnologii či kulturní historii. Dotýká se tak problematiky výstupů archeologických výzkumů, které se někdy z pochopitelných příčin (zejména časových) omezují pouze na popisné zpracování nalezených artefaktů a ekofaktů a jejich nálezových situací, bez dalšího poznání jejich vzájemných vztahů. Souhrnným cílem práce J. Kubáta tak neměl být jen obvyklý prostý popis měšťanského domu, činností a produktů jeho uživatelů, nýbrž poznání, a zvláště pak pochopení vlastní měšťanské domácnosti jako živoucího organismu v kontextu doby.

V prvním teoreticky koncipovaném oddíle (**I. Raně novověké město a jeho společnost**) autor velmi přehledně nastiňuje čtenáři vztahy mezi městy a venkovem, a dále pokračuje fenoménem měst ve všech jejich projevech v celospolečenské hierarchii raného novověku. Tuto první část, v níž předkládá vybranou literaturu a teze ke svému tématu a vysvětluje i některé užívané pojmy, uzavírá i esejistickou formou představením studované lokality – Nového Města, Václavského náměstí – někdejšího Koňského trhu, na jehož severním obvodu stál předmětný dům Matyáše Borbonia (čp. 837/II).

Druhá část práce (**II. Dům – základ společenské infrastruktury**) je věnována vybranému výše uvedenému raně novověkému domu na Václavském náměstí. Je k němu teoreticky přistupováno jako k základní hmotné jednotce raně novověké městské společnosti. Dům obecně autor práce představuje jako předmět, který má vícero výzkumných rovin. Oddíl doplňuje bohatě popisná přehledka hmotné kultury a její vyhodnocení v rámci autorem studovaného sektoru archeologického výzkumu (*Kubát 2021*) a seznámení s keramikou jako jedním ze základních archeologických pramenů. V tomto kontextu je na místě uvést, že by bylo vhodnější tuto část věnovanou keramice (kapitola II. 1.) přemístit za kapitolu II. 2., tj. prohodit pořadí obou jinak dobře koncipovaných kapitol.

Adekvátní prostor k tématu bakalářské práce tvoří třetí (**III. Domácnost – sociální struktura domu**) a čtvrtý oddíl (**IV. Životní cyklus domácnosti a její každodennost**), které by měly být hlavním badatelským výstupem. Autor se v nich zabývá raně novověkou měšťanskou domácností jako základní sociální jednotkou a analyzuje kulturní a ideové normy životního cyklu domácnosti tak, jak se promítá v její každodennosti. Ve své práci přitom dovedně pracuje s citovanou odbornou literaturou a opírá se o výsledky studia a kritického hodnocení původní nálezové zprávy vedoucího výzkumu z roku 1994 (*Huml 1995*) a z vlastní bakalářské práce (*Kubát 2021*) obhájené v Ústavu pro archeologii FF UK.

Řešitel ve své práci představil a porovnal různé typy pramenů, které mohou vypovídat o způsobu sociální organizace domácnosti na přelomu středověku a novověku, a to i v někdejší domě Matyáše Borbonia na dnešním Václavském náměstí. Přestože autor usiloval mimo jiné o zasazení archeologických nálezů do komplexního kulturně antropologického rámce poznání a vykreslení obrazu každodenního života konkrétního měšťanského domu, k odrazu domácnosti v archeologických pramenech se v závěrečných kapitolách nevyjadřuje. Samozřejmě vypovídací hodnota archeologických artefaktů a analyzovaných ekofaktů je v tomto směru v řadě případů omezená, jak autor naznačuje v závěru práce.

Přes tento nedostatek J. Kubát souběžně odpovědně pokračuje ve vyhodnocení rozsáhlého archeologického hmotného fondu získaného v areálu zkoumaného domu na Václavském náměstí, jehož počátky jsou spjaty se založením Nového Města. Lze tedy očekávat rozvinutí a prohloubení badatelského záměru a patřičné další badatelské výstupy využitelné při monografickém zpracování v minulosti zkoumané lokality. V nynější bakalářské práci se primárně orientoval na problematiku spjatou se studiem raně novověkých městských společností.

Autor prokázal ve své bakalářské práci velmi dobrou znalost sledované problematiky i odborné literatury a rovněž schopnost samostatné práce s prameny, které současně dokáže kriticky vyhodnotit. Tím splnil požadavky kladené na bakalářské práce. Práce má i velmi dobrou formální úroveň.

Práci doporučuji k obhajobě s hodnocením známkou 1 (výborně).

Prameny a literatura

Huml, V. 1995: Nálezová zpráva z archeologického výzkumu na Václavském nám. čp. 837/II (Darex). Praha. Nepublikovaná zpráva uložená v oddělení archeologických sbírek Muzea hlavního města Prahy.

Kubát, J. 2021: Příspěvek k poznání každodenního života domácnosti na Novém Městě pražském. Studna a jímka z Václavského náměstí čp. 837/II. Bakalářská práce. Filozofická fakulta, Univerzita Karlova. Praha.

V Praze dne 23. 8. 2024

Mgr. Petr Starec, Ph.D.

Muzeum hl. města Prahy, v. v. i